

RZECZ O JĘZYKU MEDIÓW

KLUCZOWE PYTANIE

Jakim językiem mówią media?

CZAS

45 min

MATERIAŁY

kartki papieru, ekran, rzutnik, komputer, wydrukowany tekst „Wszystkie chwytły dozwolone”

METODA PRACY

praca w grupach

PRZEBIEG ĆWICZENIA

I.

1. Zapowiedz, że na lekcji zajmiecie się analizowaniem języka mediów. Poproś, by uczniowie odliczyli od 1 do 4; następnie usiedli w odpowiednich zespołach (jedyński razem, dwójki razem itd.).
2. Rozdaj uczniom wydrukowany tekst „Wszystkie chwytły dozwolone” i poproś, aby się z nim zapoznali.
3. Po zakończeniu lektury artykułu, wyświetl na rzutniku (lub rozdaj wydrukowany) fragment tekstu. Poproś, aby zmienili dany fragment stosując „retorykę szoku”. Ich zadaniem będzie wymyślenie tytułu, lidu i pierwszego akapitu.
4. Poproś kolejne grupy o zaprezentowanie wyników pracy. Po każdej prezentacji poproś pozostałych uczestników zajęć o komentarze i opinie. Po przeprowadzonym zadaniu zaproponuj dyskusję:

- ▶ *Czy twoim zdaniem język mediów powinien dostosowywać się do języka odbiorców, a może powinien wyznaczać standardy poprawności i nie ulegać wpływom i trendom językowym?*
- ▶ *Jakie możesz wskazać istotne zmiany językowe widoczne w mediach?*

II.

5. Poproś uczniów, aby zostali w swoich grupach. Wyświetl na ekranie (lub rozdaj wydrukowany) kolejny fragment tekstu. Poproś, aby uczniowie zastąpili wszystkie zapożyczenia słowami z języka polskiego.
6. Poproś uczniów o zaprezentowanie wyników swojej pracy. Zachęć inne grupy do komentarzy i opinii. Po przeprowadzonym zadaniu poproś uczniów, aby opowiedzieli:

- ▶ *Które z zapożyczeń było najtrudniej zamienić na słowo z języka polskiego i dlaczego?*
- ▶ *Czy zapożyczenia wpływają na jakość tekstu, jego zrozumienie i charakter?*
- ▶ *Jak opisalibyście dziennikarza, który stosuje dużą liczbę zapożyczeń w swoich tekstach (czy ma bogaty czy ubogi zasób słów?)*

III.

7. Poproś uczniów, aby zostali w swoich grupach. Rozdaj im poniższe lidy, pochodzące z autentycznych tekstów dziennikarskich. Poproś uczniów, aby wymyślili tytuły do lidów.
8. Poproś uczniów, aby zaprezentowali wyniki swojej pracy. Zachęć do komentarzy i opinii. Wspólnie wybierzcie najlepszy tytuł (z wszystkich prezentowanych w różnych grupach) do każdego lidu. Po przeprowadzonym zadaniu zachęć uczniów, aby zastanowili się:

- ▶ *Jaka jest rola tytułu w tekście dziennikarskim?*
  - ▶ *Czym powinien cechować się dobry tytuł?*
9. Na koniec zajęć, jako ciekawostkę, możesz pokazać uczniom autentyczne tytuły do zaprezentowanych lidów.

WSZYSTKIE CHWYTY DOZWOLONE? RZECZ O JĘZYKU MEDIÓW.

Wraz z szybkim tempem zmian gatunków dziennikarskich, rozwojem mediów społecznościowych i dużą różnorodnością dostępnych na rynku tytułów prasowych, zmienia się także język mediów. O tym, jakie pismo utrzyma się na rynku lub jaka strona będzie najczęściej odwiedzana decydują przede wszystkim odbiorcy. Ich gusta i upodobania. W związku z tym czytelnika, słuchacza czy widza trzeba wszelkimi możliwymi sposobami zdobyć, zwrócić jego uwagę i jak najdłużej zatrzymać przy swoim utworze.

Tak ujawnia się jedna z najistotniejszych cech języka mediów ostatnich lat. Jest nią dążenie do **spotęgowania jego wyrazistości**. Obecnie można zauważyć, że beznamiętny język, spokojny ton relacji, neutralność frazeologiczna, poprawność stylistyczna znajduje coraz mniej zwolenników. Odbiorca może więc odnieść wrażenie dominacji retoryki ostrego konfliktu „Koniec dyktatury chudzielców” (Wprost, dn. 10.03.2014), impulsywnych oskarżeń, „Ukraina jak Majdan. Panie Putin, obal ten mur” (Wprost, dn. 10.03.2014); wyraźnych kontrastów „Ścigają się o pieniądze dla młodych bezrobotnych” (Dziennik, dn. 10.03.2014) i silnego nacechowania emocjonalnego „Mnie też by zabił, w mgnieniu oka, wiem to. Gdyby tylko miał okazję” (wyborcza.pl, dn. 10.03.2014).

Każda aktualnie przekazywana informacja powinna być podana w jak najbardziej **atrakcyjnej formie**. To właśnie ta cecha przesądzi o tym, że odbiorca zdecyduje się kliknąć w dany link. Liczba odślon danego tekstu najbardziej interesuje właścicieli serwisów internetowych. Tu właśnie „**retoryka szoku**”, czyli powszechna w większości mediów poetyka udratycznienia przekazu, której celem jest przykucie uwagi odbiorcy – „Porzucił te słodziaki. Z głodu jadły papier i liście” (Fakt, dn. 10.03.2014) -sprawdza się najlepiej. W polskich mediach mamy coraz częściej do czynienia ze świadomym przekształceniem informacji w tzw. infotainment – czyli skrzyżowanie informacji z rozrywką. Informacja staje się towarem, która musi, kosztem rzetelności i komplementarności, wzbudzać agresję, zaciekawienie, strach czy przyjemność „Najsmutniejsze miasto w Polsce. Tu żyje się najgorzej” (wp.pl, dn. 10.03.2014).

Wyraźna jest także tendencja stosowania **słów-zakłęb**. Atrakcyjne w języku mediów jest postugiwanie się, i wplatanie w akapity artykułu, wyrazów obcych. Wśród stosujących ten zabieg dziennikarzy istnieje przekonanie o własnej profesjonalizacji i obyciu. Dlatego teraz pisze się relacje z *eventów* wyłącznie stylem *glamour*. Media lubą też *rankingować*, *monitorować*, *lobbingować*. Współcześnie wszystko może być *kultowe* czy *postmodernistyczne* „Selfies, czyli o autorach, którzy nie mają nic na myśli” (prawnik.pl, dn. 10.03.2014); „Monitoring prasy nie może okradać wydawców” (wsieci.rp.pl; dn. 10.02.2014).

Aby przyciągnąć uwagę czytelników gazet i mediów internetowych, stosuje się zestawienia wyrazów, które nie łączą się zazwyczaj ze względu na wyraźne konotacje. Np. „strategiczne marzenia”, „gwiazda dużego kalibru”, „rekonstrukcja rządu”, „schładzanie gospodarki”. Przykłady te ilustrują cechę jaką jest postępująca **unifikacja**. Widać, że zmniejsza się różnice pomiędzy poszczególnymi typami mediów. Te same sformułowania są widoczne w radiu, prasie, telewizji, internecie. Innym wyznacznikiem tej cechy jest dostosowanie języka mediów do języka odbiorców. Dlatego w widocznej **tabloidyzacji** mediów niepoprawność frazeologiczną nazywamy językową nonszalancją czy językowym luzem. „Polacy to naród donosicieli? Kablujemy na potęgę!” (Fakt.pl, dn. 10.03.2014)

Rozwój nowych mediów, a także urządzeń mobilnych wymusił niejako na użytkownikach konieczność **stosowania skrótów**. Dużą rolę odegrały tu portale społecznościowe m.in. twitter, (gdzie posty nie mogą być dłuższe niż 160 znaków), a wcześniej smsy. Cechę tą przejęły także media. Wiąże się to ze splotem przekazu. Współczesny odbiorca nie czyta tekstów dłuższych niż jedna strona, dlatego też kiedy autor chce przekazać więcej informacji musi zastosować obraz. Tu do głosu dochodzą **infografiki**, wykresy i fotografie „Twoje finanse: gdy zostaniesz pracodawcą” (polskatimes.pl, dn. 10.03.2014)

Aby **infografika** była przejrzysta musimy zastosować **skrót**. Nie obejdzie się bez **słów-kluczy**, które najlepiej przekażą nasze intencje. Muszą być **wyraziste**, aby zapadły w pamięć odbiorcy Spowodujemy tym **unifikację** języka. Będzie czytelny w każdym medium i dostosowany do potrzeb odbiorcy. Stosując obraz spowodujemy, że wszystko będzie podane w **atrakcyjnej formie**.

Agata Janeczek

Na podstawie G. Majkowska, O języku mediów, w: Dziennikarstwo i świat mediów, pod red. Z. Bauera i E. Chudzińskiego, Kraków 2004.

W PONIŻSZYM FRAGMENTCIE ZASTOSUJ RETORYKĘ SZOKU

Już ponad 3 mln zł zebrano na aukcjach internetowych w ramach 23. Finału Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy, który odbył się w styczniu. Część spośród ponad 33 tys. aukcji już się zakończyła, niektóre potrważą do końca lutego.

Voucher dla dwóch osób na wyjazd do Gatwick pod Londynem, gdzie można usiąść za sterami symulatora Boeinga 787 Dreamliner zlicytowano za ponad 20 tys. zł, przejażdżka za sterami pociągu Pendolino osiągnęła wartość ponad 13 tys. zł.

Zwycięzca aukcji „Usiądź za sterami Pendolino” zaoferował kwotę 12 999 zł. Dzięki temu będzie on mógł wraz z maszynistą usiąść za sterami pociągu na jednej z tras z Warszawy do Krakowa, Katowic lub Gdyni. Oprócz tego będzie mógł usiąść za sterami profesjonalnego symulatora kolejowego, odwzorowującego prowadzenie nowoczesnej lokomotywy. Swoje umiejętności trenują na nim maszyniści, poznając zasady prowadzenia pociągów i organizacji ruchu kolejowego. Pakiet obejmuje również zwiedzanie warszawskiego centrum serwisowego obsługującego najnowsze pociągi PKP Intercity.

Polska Agencja Prasowa wystawiła na aukcjach na rzecz WOŚP dwa zdjęcia z autografami mistrzów olimpijskich: Justyny Kowalczyk i Kamila Stocha, wykonane przez fotoreportera PAP Grzegorza Momota. Każde ze zdjęć zostało zlicytowane za ponad 1 tys. zł.

Cały czas można wziąć udział w licytacjach m.in. przejazdu po Warszawie zabytkowym samochodem Cadillac 355D, który należał do marszałka Józefa Piłsudskiego. Aukcja wystawiona przez parę prezydencką przekroczyła już 20 tys. zł, skończy się 14 lutego.

W zeszłym roku dzięki internetowym aukcjom WOŚP zebrała ponad 3,5 mln zł.

Tegoroczny 23. Finał WOŚP, poświęcony był zarówno dzieciom, jak i seniorom. Fundusze zebrane podczas akcji zostaną przeznaczone na podtrzymanie wysokich standardów leczenia na oddziałach pediatrycznych i onkologicznych oraz godnej opieki nad osobami starszymi.

W ramach finału zebrano ponad 36,2 mln zł. Jest to kwota zadeklarowana. Ostateczny wynik zbiórki będzie znany w marcu - sztaby mają czas na rozliczenie się do końca lutego. Fundacja podsumuje 23. Finał w okolicach 8 marca.

W zeszłym roku na koniec 22. Finału zadeklarowana kwota wynosiła ponad 35,4 mln zł; ostatecznie WOŚP zebrała ponad 52 mln zł. (PAP, 6.02.2015)

W PONIŻSZYM FRAGMENTIE ZASTĄP ZAPOŻYCZENIA WYRAZAMI Z JĘZYKA POLSKIEGO

To jest prawdziwy news. W najnowszym rankingu najbardziej cenionych pisarzy, nagrodę Grand Prix otrzymał warszawski pisarz Ryszard Toruńczyk. W swoim dorobku ma dwadzieścia powieści. Każda to opus magnum i biały kruk. Najnowsza książka skierowana jest do młodzieży. Właśnie dlatego okładka cieszy się super designem, a story wydana jest wyłącznie w wersji on-line. E-book monitoruje życie nastoletniej „crazy girl”, która na fejsie rozkręca swój pierwszy biznes. W ciągu kilku miesięcy zamienia się w celebrytkę, która chodzi na eventy i robi sobie selfie z najbardziej wpływowymi osobami w kraju. Książka od dwóch tygodni jest na rynku, a już stała się bestsellerem. W najbliższy weekend o 11, w Empik Café odbędzie się spotkanie z autorem.

Lidy:

- a) Nieważne, kto się pojawi w stroju olimpijskiej reprezentacji. Ważne, żeby w telewizji migąło logo. To szef firmy 4F jest największym polskim triumfatem igrzysk w Soczi. (Newsweek)
- b) Któż by pomyślał, że kozy mogą mieć doskonałą zabawę, dzięki kawałkowi metalu? Jak widać na tym wideo, giętki przedmiot może być powodem niekończącej się radości. Zwierzęta zachwycone odkrytym obiektem wbiegały na niego ćwicząc sztukę balansowania i zjeżdżania, co też zaskakująco dobrze im wychodziło. (Wprost)
- c) Okazuje się, że w pomysłach na urządzenie sobie domów, sypialni i ogrodów satrapowie wszystkich kontynentów wykazują zaskakujące podobieństwa. (Polityka)
- d) W czasach, gdy niemal każdy jest, był lub niedługo będzie na jakiejś diecie, produkty „zakazane” nikogo już nie dziwią. Stosując dietę Dukana musimy zrezygnować m.in. z kaszy, ryżu, mąki czy cukru. W diecie Kwaśniewskiego eliminujemy też warzywa strączkowe i owoce - szczególnie jabłka. A przechodząc na dietę dr Budwig powinniśmy wykluczyć wszystkie tłuszcze poza tłoczonym na zimno olejem lnianym. (wp.pl)
- e) Stoją pociągi, zamarły tory. Zima zniecka wpadła i trzyma. Blond ministerka powiada sorry, taka jest Polska, taki mamy klimat. (W sieci)
- f) To była największa polska niespodzianka podczas halowych mistrzostw świata w Sopotcie. Angelika Cichocka (26 l.) wywalczyła srebrny medal w biegu na 800 metrów. (fakt.pl)
- g) Dostają sukienkę od kobiety sukcesu i uczą się wychodzić z dołka. Nie chodzi o to, żeby zobaczyć, że są śliczne, tylko - że są silne. (wysokie obcasy.pl)
- h) U szczytu potęgi Andrzeja Leppera krążył taki niezbyt smaczny dowcip - jaki jest najlepszy przepis na sałatkę z buraków? Wrzucić granat na zebranie Samoobrony. No cóż, sama partia jest już mglistym wspomnieniem, ale świeżych składników na pyszną sałatkę co niemiara. (Newsweek)

Tytuły oryginalne:

- a) Mistrz ubiera się u Klein
- b) Kozy balansują na giętkim metalu
- c) Dyktatura przepychu
- d) Kuchenne „trucizny”
- e) Sorry, zamarły tory
- f) Ona jest twardzielką
- g) Dress for success
- h) Sałatka z buraków